

MIGRAZIOA ETA BABESA

MUGARIK GABEKO ESKUBIDEAK: LINAREN ERABAKIA

JATORRIARI BURUZKO INFORMAZIOA

Proposamen didaktiko honen jatorria **Munduak elkarlotuz** nazioarteko proiektuan datza. Aspaldiko partez, irakasle askok eskatu izan digute **Munduak elkarlotuz** proiektuaren sareko plataforman agertzen ziren jarduerak eskura izateko aukera, online-ko jardueraren egutegia eta beste hainbat eskolarekiko prozesu kooperatiboa zeinahi zela ere, nork bere ikastetxean autonomia osoz betearazi ahal izateko.

Oraingoan, animazioei, ildo nagusiei eta eduki-mailei eutsi egin diegu eta, gainera, jarduerak testuinguru berrira egokitu ditugu, zeuen lanak ondore onak izan ditzan.

Gida hau irakurtzea gomendatzen dizuegu, horrek jarraibideak emango dizkizuelako, bai hemen proposatzen diren jarduerak garatzeko, baita ideiak ere, hainbat gai eta aspektutan sakontzeko.

www.conectandomundos.org

Aurkibidea

Animazioa, laburturik. Helburu eta aztergaiak ____ **3**

Helburuak _____ **4**

Edukien lehenestea _____ **4**

Animaziorako istorioa _____ **4**

Jarduerak garatzeko jarraibide metodologikoak ____ **5**

Lina dut izena _____ **5**

Lehortegi eta Itsastiri _____ **5**

Badago historia aldatzea _____ **6**

Mugarik gabeko eskubideak _____ **7**

Apurtu hormak! _____ **12**

Glosarioa _____ **13**

Baliabide osagarriak _____ **17**

Animazioa, laburturik. Helburu eta aztergaiak

Munduan barrena mugitzeko eskubidea gizaki guztioi zor zaigu, giza fenomeno hori denboraren hastapenetatik dator. Egunero, betidanik, milaka pertsonak bidaiatzea erabakitzen dute mundua ezagutzeko, lana bilatzeko, aukera berriak topatzeko... beste gizaki asko aldatzen dira lekuz, beren burua eta izaki maiteena arriskuan ipintzen dituzten gatazka edo bestelako arrazoietatik ihes egiteko.

Egun, mundu zabalean ia hirurogei milioi gizakik bizi behar izaten dute etxetik urrun. Zifra horrek marka guztiak hautsi ditu Bigarren Mundu Gerraz geroztik, Nazio Batuen erakundeak dioenez. Azken urte hauetan lau milioi pertsona baino gehiagok Siriatik alde egin behar izan dute gerrate zibilari –beste hamaika gatazka armatutan gertatzen den bezala– edo bizirik irautea arriskutan jartzen duten bortizkeria eta muturreko pobrezia ihes eginez.

Fenomeno horren aurrean, Garapen Jasangarriko Helburuen baitan, gizakien migrazio eta mugikortasun ordenatu, seguru, erregular eta arduratsua bideratzeko erronka finkatu du nazioarteko komunitateak, ongi planifikatu eta kudeaturiko migrazio-politiken aplikazioari esker, besteak beste.

Helburuak

- Etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonak bizi dituzten sentimendu eta emozioak azalaraztea.
- Muga (ikusgai zein ikusezin) kontzeptua aztertu eta ulertzea; baita, ahal den neurrian, indarrean diren muga-motak: geografikoak, politikoak, sozialak eta emozionalak.
- Pertsonak bizi nahi duen toki eta herrialdea hautatzeko duen eskubidea ezagutzea.
- Aniztasuna, aberaste pertsonal eta sozialaren elementutzat jotzea, identitate-ikuspegi inklusibotik.
- Harrera eta enpatiazko jarrerak sustatzea.

Edukiak lehenestea

- Muga ikusgai eta ikusezinak.
- Etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonak noizten dituzten sentimendu eta emozioak.
- Aniztasunaren aberastasuna eta enpatia.

Animaziorako istorioa

- Istorioa Lina, Said eta Marco pertsonaien inguruan garatuko da. Ipuin baten bitartez, horien gertaldia eta beren familienak ezagutuko ditugu, eta etxea, familia eta lurraldea utzi behar izatean, pertsonak dituzten sentimendu eta emozioei helduko zaie.

Jarduerak garatzeko jarraibide metodologikoak

Lina dut izena

Eskubideak eta mugak.

Linaren historia eta gelako elkarriketa

Estereotipo eta topikoak auzitan jarrita, harreman alorreko liskarrak konpontzeko pertsonak duten gaitasuna agerian utzi nahi izan dugu Linaren istorioaren bitartez; horrela landu ahal izango ditugu aniztasunaren aberastasuna bere dimentsio denetan (kultural, sozial eta generazionalen). Istorioa ixteko, Linak planteatu duen egoerari bere amaiera idatzi beharko du haur bakoitzak.

Linaren istorioa eskubideak aintzat hartzean oinarritzen da: aske zirkulatzeke, harrera egiteko, bizitza duina izateko... eskubideak, hain zuzen.

Kapituluka eratutako istorio horretatik abiatuta eta gelan egingo den irakurketa edo narrazioa ulergarriago gerta dadin, galdera sorta bat egitea proposatuko dugu. Egoera bakoitzean pertsonaiek nozitzen dituzten sentimendu eta emozioen inguruan gogoeta eta hizketa egitera animatzen duten hainbat galdera ere proposatuko ditugu, aniztasuna eta desberdintasuna deskubritu eta baloratzeko xedez. Helburua da haur bakoitzaren errealtatearen eta istorioaren arteko zubiak eraikitzen joatea.

Lehortegi eta Itsastiri

Lurraldea atzean utzi behar dutenean, pertsonak dituzten sentimendu eta emozioak.

Harresiez ari garela...

Kapitulu honetan, bere istorioaren bitartez, *harresia* kontzeptua sartuko du Linak. Familiekin hori aztertzean, *muga* kontzeptua azalduko zaigu. Muga naturalak nabarmenduko ditugu, hots, gizakiak antropologikoki biziguneka (laku, ibai, mendi, mendilerro, etab.) bereizten dituztenak. Eragozpen horiek gainditzeko xedez eraiki diren gauzak adieraziko ditugu, era berean (bide, zubi, etab.).

Argazkiak direla bitarte, eraikitzen ditugun harresiez arituko gara (itxiturak, hesiak, hormak, saretak, etab.). Hortxe aterako da debatea: harresi horien eginkizuna eta geure burua babestuta sentitzeko dugun premia. Hortaz baliatuko gara, nahi badugu, bi motatakoak azaltzeko: harresi horiek guztiak ikusgai dira, baina badira bestelakoak ere, gizakiak elkarrengandik bereizten dituzten harresi ikusezinak ere, hala nola distantzia, teknologiarik eta garraioei esker (ontzi, autopista, tren, hegazkina...) gainditu ditugunak. Badira, ikusten ez diren arren, gizakiok bereizten gaituzten beste harresi asko ere: ikaskide batekin haserretzen garenean, hizkuntzak desberdinak izatearren elkar ulertzen ez dugunean, belaunaldi desberdinetako kideen artekoak, etab. Baliteke muga kultural, sozial edo ekonomikoen adibideak

agertzea, kontzeptua aipatu gabe ere. Adibidea edozein dela ere, garrantzitsuena da formula edo adibideak; hauek, batetik, “gaindiezineko bereizketa” desmitifikatuko dute eta, bestetik, bereizketa beharrezkoa ez dela argi eta garbi frogatuko dute, hots, nahasketa bizitza, aniztasuna, ikasketa dela.

Uneren batean agertuko da *muga politiko* kontzeptua. Muga, herrialde baten amaiera adierazten duen linea konbentzional hutsa dela esango dugu. Muga batzuk era fisikoan daude finkatuak (harresiak, itsasoa), baina ez beti. Herrialdeek, elkar hartuta normalean, beren mugak noraino iristen diren finkatzen dute; muga hori gaindituta, beste herrialdearen lurretan sartzen gara.

Mugaren definizioa: “*Horrela deitzen zaie lurralde jakin bateko (herrialde, estatu, udalerri, etab.) ertzetan dauden lerroei: hauek, bi eskualderen arteko lur, aire eta ur atalak finkatzeko sortuak izan dira. Lur-mugapenak ez ezik, gobernu jakin batek bere lurraldean dauden lur-atalen gainean duen jurisdikzioa ere hartzen da aintzat; **lurralde horretatik kanpora gertatzen dena auzo-estatuaren auzia izaten da.**”¹*

Muga kontzeptuaren definizio hau emanik, azken esaldia letra lodian agertu dugu, honelako definizioetan helarazi ohi den mezua azpimarratzeko. Munduak elkarlotuz-en eta garapenerako hezkuntza-proposamen didaktiko gehienen helburua, hain zuzen, bestearekiko (auzo-lagunarekiko) axolagabekeria edo utzikieriazko planteamendu horren kontra-kontrakoa da. Argumentu hori honela laburtzen da: “**Hezteak, ezer gerta ez dakigun arrotz**” (Gimeno Sacristán).

Badago historia aldatzea

Zergatik lekualdatzen gara gizakiok?

Askatasunez ibiltzeko eskubidea.

Katearen jokoan ariko gara

Kapitulu honetan, katearen jokoaren bitartez, harresiaren eginkizuna —gainditu beharreko eragozpentzat— eta pasatzeko aukera debekatzeak sortarazten dituen sentimendu eta emozioak nozitu eta ezagutu ahal izango ditugu. Geroagoko debateak lagunduko gaitu hainbat estereotipo (babesa, segurtasuna, beldurra, etab.) suntsitzen eta, proba gainditutakoan, nozitzen diren sentimendu jakin batzuk (alaitasuna, itxaropena, berdinen arteko laguntza, etab.) bizikiago baloratzen.

Hasierako jarraibideak

Ikasleek, itsastiritarrak izanik, Lehortegira pasa nahi dutela eta herri honetakoek Itsastirin sartu nahi dutela antzetzuko dute. Hiruzpalau neska edo mutiko hautatuko dira —lasterketan azkarrenetakoak, ahal dela—, katearen hastapena osatzeko. Gerora, aldeetatik pasatu nahi duten lagunak harrapatu ahala, katea zabalduko da.

1. Iturria: <http://conceptodefinicion.de/fronteras/>

Honela adieraziko diegu:

“Patiora joango gara. Leku zabala behar dugu, korrika egingo dugu-eta. Hasteko, hiruzpalau neskato-mutiko, eskutik helduta (katea osatuta), pistaren erdialdean ipiniko dira, Itsastiri eta Lehortegi bereizten dituen harresia dela imajinatuko dugu. Gainerako lagunok Itsastiri eta Lehortegiko herritarrak zarete eta alde batera eta bestera joan behar duzue. Helburua da harresia pasatzea, katea (harresia) osatzen dutenen atzaparretan erori gabe.

Jolas arina da, guztira 6 – 10 minutu iraungo duena. Txikienentzat angustia-eragile izan daitekeenez, beraien artean elkarri laguntzea proposa dakieke, nahi bada.

Jolasean aritzeko jarraibideak

- Harrapatzaile bakarrak kate-muturrekoak dira, tartekoak ez.
- Erdialdeko arkuetatik pasatzen diren lagunak beste aldera iritsi ahal izango dira, salbu.
- Katea osatzen dutenak eskutik askatzen badira, ezin dute inor harrapatu.
- Katea osatzen dutenek norbait harrapatzen badute, hori katean sartuko da, “harresia” geroz eta luzeagoa eginez.

Geroagoko debatea

Debatearen ardatza, harresia gaingitu nahi zuten neskato-mutikoek nozitutako emozio eta sentimenduak izango dira. Apuntatu arbelean eta aztertu nolako sentsazioak nozitu dituzten eta noiz atzeman dituzten (katea zeharkatu aurretik, zeharkatzean, beste aldera iristean edo harrapatuak izatean). Era askotako sentsazioak agertuko dira hor: beldurra, amorrua, poza, urduritasuna, blokeoa, inpotentzia, lasaitasuna, laguntasuna, segurantzia, etab.

Emozio horiek aztertu ondoren, hurrengo galdera egin dezakegu: “Nolako sentsazioak bizi izan zituen Linaren aitonak, zuen ustez, pasatu ezinik gelditzean?”. Oso litekeena da debatean barna, etxeko telebistan, alanbre-hesiak zeharkatu eta antzeko bizipenak nozitu dituzten pertsona iheslarien irudien ondoriozko iruzkinak azaleratzea. Ikasle helduekin, jolasaren bitartez enpatia sortarazi beharko dugu, azalergia hutsezko iruzkinik ez egiteko eta pertsona horien benetako emozioak ulertarazteko.

Mugarik gabeko eskubideak

Dinamika: “Mundua koloretan”

Homogeneotasun edo heterogeneotasun irizpideez baliatuz, dinamika honen xedea taldeen osaketaz gogoeta eginaraztea da. Bi helburu planteatzen dira horretarako: batetik, beste pertsonengana gerturatzeko uneak, berdintasunak edo desberdintasunak nolako eragina duten atzematea eta, horri dagokionez, nolako irizpideak ditugun agertzea; bestetik, talde batean txertatzen garenean edo taldetik kanpo baztertuak geratzen garenean, nolako sentimenduak ditugun nozitzea.

Hasierako jarraibideak

Hormari bizkarra itsatsita ipiniko dira parte-hartzaileak, begiak itxita, **isil-isilik**. Bakoitzari bekokian pegatina bana ezarriko zaio, baina ikasleak ez du jakingo zein forma eta koloretakoa den berea. Parte-hartzaile denek pegatina itsatsita dutelarik, begiak irekitzeko eskatuko diegu eta taldeak osatzeko (“taldeak osatzeko”, besterik gabe) bi minutu dituztela esango diegu. Norbait pegatinarik gabe utziko dugu eta beste norbait, gainerakoek daukatenaz bestelako batekin (forma eta kolore desberdinekoak). Bi koloretako pegatinak ere erabil daitezke, batera. Txikientzat, aurreko guztia biziki konplexua dela iruditzen bazaigu, kolore desberdinetako pegatinak bakarrik erabiliko ditugu.

Materialak: kolore eta forma desberdinetako pegatinak

Gutxi gorabehera:

6 biribil berde
6 karratu gorri
6 biribil gorri
2 biribil hori
triangelu hori bat
izar urdin bat
eskuko ispilua

Jolasean barnako jarraibideak

Garrantzi handikoa da jarduera honetan isil-isilik egotea.

Maisu-maistrak begiratu eta hurrengo kontuak apuntatu beharko ditu:

- Ea norbaitek eramaten duen haurrik kolore desberdinetako taldeetara, helduta edo behartuta.
- “Bestelako” pegatina dutenen adierazpenak.
- Eramaten errazak diren haurrak.
- Jolasa hastean zer egiten duten, nor diren taldekatzen lehenak, nola diharduten besteekin eta beraien artean.
- Taldeak osatzeko darabiltzaten irizpideak. Begien bistakoa izango da seguruena, hots, pegatinaren kolorea eta forma.
- “Bestelako” pegatina dutenak txertatzeko edo ez txertatzeko modua nola adierazten duen taldeak.

Denak taldekaturik daudela, ispilua emango diegu, nork bere pegatina ikusi ahal izan dezan.

Gaian sakontzeko, agian merezi du “taldeak osatzeko bakarrik” jarraibide hartatik abiatzea; horrela, batzuetan, aspektu bakar bati —nabarmenenari— erreparatzen diogula helaraziko diegu hurrei. Interesgarria izango da bestelako irizpideak jorratzea taldeak osatzeko, talde berriak sortuz edo, areago, denen artean talde bakar bat osatuz (identitate anitzekoa).

Jolasaren ondorengo jarraibideak

Garrantzi handikoa da jolasean nozitutako sentrazioak eta

gauzaturiko egintzak aztertzea eta, era berean, bakoitzari besteek atzeman dizkioten emozioen inguruko iritzia galdetzea eta adi entzutea.

Zerk harritu zaituzte gehien? Nola sentitu zarete? Zergatik sentitu zarete horrela? Nola jokatu duzue hautapenean? Zergatik? Zer ez zaizue gustatu? Zergatik?

Zergatik hurbiltzen gara gure antzik handiena duenarengana? Talderik gabe gelditu diren haur horiek zer pentsatu eta sentitu dute? Zer pentsatu dute gainerakoek? Konturatu egin al dira?

Bizi izaniko egoera emozionaletan paralelismoak bilatu beharko dira, nozitutako emozioak eta sentimenduak atzeman nahian, honela:

Inoiz “bestelakoak” sentitu al zarete? Noiz? Zergatik? Zer egin zenuten orduan?

Gelan bertan eta gelatik kanpora, aniztasunaren balioaz

Aniztasunaren gestioa hezkuntza sisteman

“Aniztasunaz arduratzeak esan nahi du gizarte denetan kultura desberdinak bizi direla, gizarte klaseak, talde etnikoak, generoak, orientazio sexualak, lurraldeak eta beste faktore askok eraginik. Halaz ere, gure eskolak gutxiengo sozial menderatzailearen kultura pribilegiatua saritzen (eta ezkututzen) du: hitz egiteko erak, mugitzeko moldeak, harreman klaseak, hipokresiak, akats eta bertuteak. Faktore estrukturalen eraginez ez ezik, gizaki garen aldetik ere gara aniztunak, desberdinak: batzuei pintura gustatzen zaie izugarri, beste batzuk bertsotan dira trebeak, haiek kirola dute atsegin, bestetarik lantaldeak osatzen bikainak dira, harako haiek animalienenganako erakarpen berezia sentitzen dute... unibertso bat.

Gure eskolan, landare talofito eta biofitoen arteko aldeak ikas ditzakegu eta, aldi berean, oso litekeena da haritza eta pagoa bereizten ez asmatzea, edo gure dieta osatzen duten elikagaiak nondik datozen ez jakitea. Norbaitek hartu du hautapen kultural hori arbitrarioki egiteko ardura eta orain egiazkotzat eta kultura bakartzat aurkezten du. Ezagumenduen garrantzi edo lehentasunak gorabehera, horixe gogoratu beharko dute haurrek (aprobatzeko). Aniztasunari irekitako eskolak garrantzi eta lehentasun horien balioak auzitan jarri behar ditu.

Ikusi batera, eskolan neskek arrakasta handiagoa erdiesten dute, mutilek baino kalifikazio hobeak jasotzen dituzte, oposizioak portzentaje handiagotan gainditzen dituzte, porrot txikiagoa biltzen dute. Nolanahi ere, unibertsitate karrera jakin batzuen alde egiten dute, gehienbat (irakaskuntza, erizaintza, psikologia, medikuntza), beste batzuk (ingeniaritzak, oro har) hein batean edo erabat zokoratuta. Azkenean, panorama ezaguna da: goi karguetan emakume gutxi dago. Gure eskolak —ikasgai jakin batzuek, bereziki— zolitasuna, hausnarketa, sormena... sustatzen al ditu?

Aniztasunaz arduratu nahi duen eskolan ikaslearen hitza protagonista izango da. Isiltasunaren eskolan ez da behin ere loratuko aniztasunaren emaitza, hots, mundu-ikuskera desberdinak dituzten ikasleak edukitzearen aberastasun eta pribilegio berdingabeaz gozatzea: ikasle horiek mundu zabaleko hamaika bazterretatik etorri dira, familia-mota desberdinak osatzen dituzte, hizkuntza desberdinetan mintzatzen dira, era askotako gastronomiatan elikatzen dira. Neskato-mutikoak, eskolara iristeko, gauza mordoa dakite eta ezagutza horiek gure abiapuntua izan behar dira, guztiek osaturiko aniztasunaz arduratuko den kalitatezko eskola den-denentzat lortu nahi badugu.”²

“Aniztasun kulturala aberastasun handia da, giza generoari dagokion baliabideetako bat eta, halakotzat atzeman eta aitortu beharra dago. Kulturen artean ez dago inongo balio-eskalarik, denak berdinak dira duintasunez eta eskubidez, loratzen diren lurraldeen hedadura zeinahi dela, bertako kideak asko izan edo gutxi izan. Gure mundua, funtsez, kulturen sinkronia da eta hauen koexistentziak eta aniztasunak gizateria osatzen dute. Premia larrikoa da kultura-mulko horrek garapenari emango diogun erantzunean behineko lekuan agertzea.

Hauxe da UNESCO erakundearen Mundu Txostenak helarazten digun mezua: aniztasun kulturalen eta kulturarteko elkarriketan inbertitzea. [...] Aniztasun kulturalaren eta ingurunearen ekonomiaren, hezkuntzaren eta osasunaren artean, aniztasun kulturalaren eta klima aldaketaren, ondarearen babesaren, hizkuntzen babesaren, baliabideetarako irispidearen eta ongizate handiagoaren artean era guztietako lokarriak daudenez, ezinezkoa da gai bakar bati heldzea kulturen eta aniztasunaren helmena kontuan hartu gabe.

Orain aurrera egin eta mezu honi oihartzuna eman behar diogu, mundu zabalean zehatz-mehatz gauza dadin eguneroko errealitatean, gobernuen eta arduradun politikoen ekarpen eta erabakietan, sektore pribatuan eta gizarte zibilean. Elkarlanerako harreman ugari finkatzeari esker, UNESCO erakundeak deliberatua du aniztasun kulturalak garapen proiektuen erdi-erdian agertu behar duela eta, era berean, aniztasun horren aurreko errespetua bilaka dadin bai kulturen arteko elkarriketen funtsa, baita bakearen aldeko lanabesa ere.”³

Testuinguru multikulturaletako erronkak. Kultura arteko gaitasunak eta gatazkak ebaztea

“Harremanaren kalitateak elkar ezagutzea eta ulertzea errazten duelako

“Bestearen” erreferentzia-markoa ezagutu nahi bada, ez da beharrezkoa etnologia edo antropologiako entziklopedia osoak

2. Iturria: “La gestión de la diversidad en el sistema educativo”, Rafael Feito Alonso, Madrilgo Unibertsitate Complutensearen Soziologiako irakasle titularra. CIP-Ecosocial –ECOS 8 zk. buletina, 2009 abuztua-urria.

3. Iturria: <http://www.unesco.org/new/es/culture/resources/report/the-unesco-world-report-on-cultural-diversity>

irakurtzea, zeinahi irakurketa onuragarri gertatuko zaigu. Hel diezaiogun aurrean dugun gizakiari eta har dezagun informazio-iturri oparotzat. "Gizaki bakoitza mundu oso bat da" esakunea ekarrita, onar dezagun pertsona bakoitzak bere eredua kultur erreferentzia komunaren marko horren barruan daukala. Zergatik diogu hau? Maiz, beste kulturez ditugun ezagutza teorikoek kultura horietako pertsonekiko harremanetan elkar ulertzea bermatuko digutela pentsatzen dugu, egia ez bada ere.

Begi bistakoa dirudien arren, ez dezagun ahaztu errespetua dela beste pertsona batekin harreman on bat ezartzeko oinarritzko jarreretako bat, haren kultura edo jatorri etnikoa zeinahi dela ere. Errespetu hori zabaldu behar da haren mundu-eredura, haren balioetara, haren izateko erara eta bizitzan kokatzeko moldera. Harekin ados egotea ez da beharrezkoa, errespetua zor zaiola erakutsi behar zaio, besterik gabe.

Hasierako errespetu hori ezinbestekoa da, aspektu kultural jakin batzuetan bat ez bagatoz ere, beste pertsona horrekiko konfiantza finkatzeko, bera eta gu ondo sentitzeko, elkarrizketari eta trukatzeari ate-leihoak zabaltzeko. Hori erdiesteko, haren kulturaz ustez dugun ezagutza teorikoa baino areago baliatu behar ditugu geure komunikazio-trebezia eta gaitasunak; hauek, gure bizitza sozial eta profesionalean garatu ditugularik, beste kulturetako pertsonei egokitzea baizik ez zaigu falta.

Gure aliatu leiala behaketa da: aurrean dugun pertsona horren hitzezko eta ez-hitzezko informazioak atzemateko gauza izan behar dugu. Nolako emozioak adierazten dituen eta nola egiten duen hori: zer iruditzen zaigu, normala edo harrigarria? Nola mugitzen den eta nola betetzen duen espazioa, guregandik zein distantzian kokatzen den eroso: gustatuko litzaigukeen distantzia bera al da? Urrunegi edo gertuegi, agian? Nola gorpuzten dituen bere mezuak: desadostasuna azaltzen du edo, aitzitik, bakezale agertzen da? Ñabardura horietara arretaz begiratzeak lagunduko digu geure burua egokitzen, sintoniari eusteko eta elkarrekiko konfiantza areagotzeko. Ulertzen ez duguna galdetzea komeni da; beste pertsona horrek behar dugun informazio zehatza emango digu, geure markoan arrazoizkoa iruditzen ez zaigun hori ulertzeko. Horri esker, ez dugu zertan egin interpretatzeko ahaleginik eta, gainera, oker aritzeari itzuriko diogu.”⁴

Amaierak sortzea, konponbideak bilatzea

Kapitulu honetan gelako ikasleei konponbidea asma dezaten proposatuko zaie, Linak eta bere lagunek harresia eraitsi eta bi herriak elkarrekin bizi daitezen berriro. Jarduera hau era kolektiboan egin behar da, idazki baten bidez, zeina idatzizko testu batekin osatu ahal izango den.

Amaiera zoriontsuarekin ez dugu lana bukatuko, ordea: bi herriek, ostera elkarturik, bizi izan zutena iruzkindu eta marrazteko aukera

4. Iturria: <http://www.gitanos.org/publicaciones/retoscontextosmulticulturales/interaccion.pdf>

emango zaie ikasleei. Ipuinari “hau hola bazan edo ez bazan, sar nazaten kalabazan” tradiziozko amaiera eman orde, harago jo beharra dagoela esango diegu neskato-mutikoei: protagonistak zoriontsu bizi ahal izateko zer egin zuten aztertu behar dute: nolako arazoak izan zituzten? Aurreko egoeraren (harresiak bereizita bizi zirenean) eta oraingoaren artean ba al zen alderik? Debate honi ere marrazki batekin edo idazki kolektibo batekin emango zaio amaiera.

Azken emaitza, deskargatzeko moduko ipuin bat egitea izango da. Ipuina, kapitulu fase bakoitzeko binetez eta gela bakoitzak prestatutako amaierako binetez osatuko da. Oso mesedegarria gertatuko zaigu haur bakoitzak bere amaiera asmatu eta marraztea eta, azkenean, eskegirik, denek denenak partekatzea, amaiera bateratua osatzeko eta, bide batez, beste geletakoen konponbide eta amaierak deskargatzea, besteengandik ikasteko, eztabaidatzeko eta aztertzeke.

Apurtu harresiak!

Azken kapitulu honetan, maiatzaren 11n gorpuztuko den ekitaldi kolektibo batean parte hartzea proposatuko da: **“bidegabekerien harresia”** eraiki eta eraistea, hots, mundu zabalean beren harresia eraikitzen ari diren eskola askorekin bat egin eta, ekitaldi sinboliko gisa, denek batera eraistea. Harresia, orain bertan hasi eta maiatzaren 11ra arte eraiki daiteke. Aukera polita da jendea inplikatzeko: ikastetxeko beste geletakoak, gure senideak, etab.

Jarduera honetan —ikastetxe osoa inplikaturik, nahi bada— aukera dugu ezagutarazteko, bai kapitulu denetan eginiko lana, baita taldeko gela guztiek proposatutako konponbideak eta amaiera agertzeko ere. Era berean, konpromisoen karta ikastetxeko leku ageri batean ipintzea proposatuko dizuegu, denontzat oroigarri izan dadin.

Bukatzeko, “bidegabekerien harresiaren” eraispenetik argazkiak egin eta ikastetxeko webean edo sare sozialetan partekatzera animatzen zaituztegu, #DerechosEnMovimiento etiketarekin.

Glosarioa

Aberriratzea: Errefuxiatuak edo gerrako gatibuak bere jatorriko herrialdea baldintza jakin batzuetan itzultzeko duen eskubide indibiduala nazioarteko hainbat dokumentutan dago aurreikusia (Genevako 1949ko Konbentzioak eta 1977ko Protokoloak, Lurreko Gerra arautzen duten lege eta azturen inguruko Araudia, 1907ko Hagako 4. Konbentzioaren Eranskina, giza eskubideen agiriak eta nazioarteko ohiturazko zuzenbidea, oro har). Aberriratzeko eskubidea pertsonari aitortzen zaio, norberaren izenean, ez pertsona hori atxikita duen agintaritzari. Aberriratzearekin bi obligazio loturik daude: batetik, agintaritzak pertsona hautagaiak (militar nahiz zibilak) askatu behar ditu eta, bestetik, jatorriko herrialdeak bertako pertsonen harrera egin behar die.

Asiloa: Herrialde batek errefuxiatutzat hartzen dituen pertsona atzerritarrei ematen dien babesa. Pertsona bati asilo eskubidea aitortzeak inplikatzeko du, era berean, estatu horrek herrialdean bizitzeko eta lan egiteko beharrezkoak diren dokumentazioa eta baimenak ematea.

Beharturiko aberriratzea: Errefuxiatuak jatorriko herrialdera itzultzea, harrera-herrialdeak sustatuta errefuxiatuentzat aberriratzea beste aukerarik ez dagoela iriztean. Aberriratzea eskubide pertsonala denez (kanporatze edo deportazioa ez bezalakoa, hauek jatorriz estatuaren subiranotasunarekin lotuak baitaude), ez naziotasuneko estatuak, ez behin-behineko egonaldikoak, ez errefuxiatuen gainean jurisdikzioa egikaritzen duenak abia dezakete aberriratze prozesua pertsona hautagaiaren borondatez kontra, honakoa errefuxiatua edo gerrako gatibua denean. Egungo nazioarteko zuzenbidearen arabera, aberriratzeari uko egiten dioten errefuxiatu edo gerrako gatibuak (beren herrialdean beldurrez bizitzeko motiborik dutenean, batik bat), babestuak izan behar dira eta, ahal dela, behin-behineko edo behin betiko asiloaz onuradun izan behar dira.

Bide legezkoak eta seguruak: Gatazka armatu, jazarpena, pobrezia eta antzeko arrazoiengatik, beren herrialdetik ihes egitea beste aukerarik ez duten pertsonen eskubideak babesteko baliatzen dira lanabes eta figura juridiko hauek. Hauen artean azpimarratzekoak dira birkokapena, babes subsidiarioa eta familia-bateratzea.

Birkokapena: Pertsona errefuxiatuak babesteko lanabesa. Pertsona bat birkokatzen dela esaten da, bere jatorriko herrialdea utzirik, beste batek —lehenak— harrera egiten dionean. Birkokapena existitzearen arrazoia soila da: batzuetan, lehendabiziko harrera-herrialdeak errefuxiatuaren segurantzia edo bizia bermatzerik ez duelako, epe batean pertsona errefuxiatu askoren etorrerari aurre egiterik ez duelako edo hirugarrenengo herrialde batek (errefuxiatua finkatuko den horrek) errefuxiatuaren

txertatze soziala gertatzeko aukera hobea eskaintzen duelako. Pertsona errefuxiatu batzuentzat (haurrak, sexu erasoa nozitzen duten emakumeak, desgaitasunik duten pertsonak, etab.) birkokapena salba-bidea izan daiteke.

Bizileku-baimena: estatu bateko agintari eskudunek pertsona atzerritar bati emaniko legezko agiria; bertan adierazten da atzerritar horrek estatu horretan bizitzeko eskubidea duela. Borondatezko aberriratzea: itzultzeko asmoa askatasunez adierazita, baldintza jakin batzuk betetzen dituzten pertsonak jatorriko herrialdera itzultzea.

Borondatezko aberriratzea: itzultzeko asmoa askatasunez adierazita, baldintza jakin batzuk betetzen dituzten pertsonak jatorriko herrialdera itzultzea.

Emigratzea: Estatu batetik irtetea, beste batean kokatzeko asmoz. Giza eskubideen nazioarteko arauak gizaki guztiei aitortzen diete zeinahi herrialdeetatik (baita bere herrialdeetik ere) irteteko eskubidea. Estatuak gorabehera jakin batzuetan bakarrik ezar diezazkioke baldintza edo murrizketak eskubide horri. Herrialdeetik irteteko debekapenak, normalean, agindu judizialen ondorio izaten dira.

Errefuxiatu eremua: Horrelakoak sortzen dira, etxea utzi behar izan duten eta orain bizitza berregiteko moduko leku egokiaren bila dabilen pertsona talde bati epe jakin batean babesa emateko. Errefuxiatu eremuko biztanleei lo egiteko tokia ez ezik, elikagaiak eta osasun artapena ere eman behar zaie. Errefuxiatu eremura iristen diren iheslariak era askotako premiak izaten dituzte. Batzuetan, horien egoera berehala konpontzen bada ere, beste askotan eremu horretan geratu behar izaten dira urtetan. Adibidez, Albanian Kosovoko errefuxiatuek eremuan hiru hilabete bakarrik eman zituzten, baina Somaliakoak Kenian bizi dira 1991 urteaz geroztik. Denbora tarte luze honetan benetako komunitatea osatu dute, berariazko plangintza eratu behar duen hiri baten premiekin.

Familia-bateratzea: Lanabes juridiko honi esker, bere herrialdeetik ihes egin behar izan zuen familia zatikatuari harrera-herrialdean berriro elkartzeko aukera ematen dio. Neurri horrek berriro osaturiko familiaren bizi kalitatea eta egoera sozial eta ekonomikoa hobetzeko aukera ematen du.

FAO: Elikadura eta Nekazaritzarako Nazio Batuen Erakundea, 1945ean sortua, Nazio Batuen organismo espezializaturik handienetako bat da. Erakunde honen helburu behinena, elikatze-segurtasuna finkatua izango duen mundua erdiestea da, nutrizio mailak altxatuta, nekazaritza-ekoizpena hobetuta, landa-populazioaren bizi-baldintzak egokituta eta munduko ekonomiaren zabalkundea lagunduta.

Genevako 1951ko Konbentzioa, Errefuxiatuen Estatutuaz, eta New Yorkeko 1967ko Protokolo Gehigarria: Lege-oinarri horiek, onetsiak izan zirenetik, planeta osoan errefuxiatutako milioika

pertsonari babesa ematea bideratu dute. Bi dokumentu horiek finkatzen dute zer den pertsona errefuxiatua eta, era berean, babes eta artapen-mekanismoak eta sinatzen duten estatuek bermatu behar dituzten eskubideak.

Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala (GEAU): Parisen, 1948ko abenduaren 10ean, Nazio Batuen Biltzar Nagusiak, 217 A (III) Ebazpenean onetsitako adierazpen-agiria. Bere 30 artikuluetan, oinarritzat jotzen diren giza eskubideak jasotzen ditu, San Franciscoko Karta (1945eko ekainaren 26) abiapuntu hartuta. Giza eskubideak gizaki guzti-guztiei zor zaizkie inolako bereizketarik gabe, naziotasun, bizileku, sexu, jatorri nazional edo etniko, kolore, erlijio, hizkuntza edo beste zeinahi aitzakiarengatik. Den-denok ditugu giza eskubide berberak, inongo diskriminaziorik gabe. Eskubide horiek elkarrekin lotutakoak, elkarren mendekoak eta zatiezina dira.

Iheslarientzako Nazio Batuen Goi Komisarioaren Bulegoa (INBGK, UNHCR edo ACNUR): 1950eko abenduaren 14an sortu zuen Nazio Batuen Biltzar Nagusiak. Mundu osoan, errefuxiatu eta aberrigabeak babestu eta beraien arazoak konpontzeko nazioarteko ekintza zuzendu eta koordinatzeko agindua du. Pertsona guztiek berea ez den estatu batean ere asiloa bilatu eta babesa aurkitzeko eskubidea gauzatu ahal izan dezaten bermatzeko dihardu lanean erakunde honek. Horrez gainera, errefuxiatuentzat konponbide iraunkorrak eratzen ditu, hala nola borondatezko aberriratzea duintasun eta segurtasunez, dagokion tokian integratzea edo hirugarrengo herrialde batean birkokatzea.

Immigrazioa: Prozesu horretan, nazio edo estatu horretakoak ez diren pertsonak herrialde batean sartzen dira, bertan integratzeko asmoz.

Lan (egiteko) baimena: Estatu bateko agintari eskudunek pertsona atzeritar bati emaniko legezko agiria, migratzaileak estatu horretan lan egiteko beharrezkoa duena.

Migrazioa: Populazioaren mugimendua, beste estatu bateko edo estatu barneko beste lurralde baterantz; migrazioan pertsonen mugimendu guztiak sartzen dira, tamaina, osaketa edo kausak zeinahi direla ere. Halakotzat jotzen dira errefuxiatuen, lekuz aldatutako pertsonen, deserrotu edo arrotzatutako eta migratzaile ekonomikoen migrazioak.

Pertsona asilo-eskatzailea: Pertsona horrek beste herrialde batean errefuxiatu izaera aitortzeko eskatzen du eta, eskaera gauzatu bitartean, zain dago.

Pertsona desplazatua: Pertsona errefuxiatuak bezala, pertsona desplazatuak etxea utzi behar izan du, bizia arriskuan zuelako. Kasu honetan, ordea, desplazatuak ez du mugarik gaingitu eta bere herrialdean bertan bizileku seguruaren bila dabil.

Pertsona errefuxiatua: Arraza, erlijio, nazionalitate, iritzi politiko edo bestelako arrazoiengatik jazarpenera noiztearen beldur, bere

herrialdetik irten behar izan duen pertsona. Definizio honetan sartzen dira gatazka armatuetatik edo biolentzia orokorreko egoeretatik ihesi doazen pertsonak ere. Errefuxiatu izaera eskuratzeak hurrengo kontuak inplikatzeko ditu: bizitzeko baimena, nortasun eta bidaia agiriak eta lan egiteko baimena izatea.

Iturriak:

Amnesty International: <https://www.es.amnesty.org/en-que-estamos/campanas/yoacojo/glosario-de-terminos/>
Migrazioei buruzko Nazioarteko Antolakundea (OIM), oinarritzko glosarioa: http://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_7_sp.pdf

Baliabide osagarriak

Behartutako migrazioak eta populazio errefuxiatua. Gelan jorratzekoak:

UNICEF, *Cuentos sin hadas: La historia de Ivine y Almohada*,
<https://www.youtube.com/watch?v=7fPSTajjSd4>

ACNUR Mexiko, haurrentzako ipuinak,
<http://culturacolectiva.com/7-cuentos-infantiles-que-te-acercaran-a-la-realidad-de-los-refugiados/>

#ABPRefugiados – Errefuxiatu eta migratzaileen arazoa aztertzeko diziplinarreko proiektua.

Dokumentu-baliabide sorta: laburmetraiak, binetak, grafiko interaktiboak, argazkiak, gazteentzako literatura-proposamenak, atzerriko hizkuntzan lantzeko jarduerak, etab.,
<http://abprefugiados.blogspot.com.es/>

Behartutako migrazioak eta populazio errefuxiatua. Irakasleentzat:

Web orri interesgarriak:

<https://www.es.amnesty.org>
<http://www.acnur.es/>
<https://www.proactivaopenarms.org/es>
<https://www.msf.es/>

Veinte reflexiones de una emigrante,
<https://youtu.be/671xpkNk29c>

CEAR, *Acceso a la protección: Un derecho humano,*
<http://www.cear.es/wp-content/uploads/2013/05/INFORME-FINAL.pdf>

ACNUR, *Tendencias globales: Desplazamiento forzado en 2014,*
http://acnur.es/portada/slider_destacados/img/PDF_141015184925.pdf

Oxfam, *Right to a Future: Empowering refugees from Syria and host governments to face a long-term crisis*, noviembre de 2015,
<https://www.oxfam.org/en/research/syria-refugees-right-future>

Itziar Ruiz-Giménez, “En Europa hay una batalla sobre quién tiene derecho a tener derechos”, *Ágora*,
<http://www.agora-revistaonline.com/single-post/2016/04/18/ENTREVISTAS-Itziar-RuizGim%C3%A9nez-En-Europa-hay-una-batalla-sobre-qui%C3%A9n-tiene-derecho-a-tener-derechos>

Aniztasuna eta kulturartekotasuna

Carbonell, F., “Decálogo para una educación intercultural”, *Cuadernos de Pedagogía*, 290. Bartzelona: CISSPRAXIS SA argit., 2002.

Casanova, M. A., “La interculturalidad como factor de calidad en la escuela”, en Soriano (koord.), *La interculturalidad como factor de calidad educativa*, Madril: La Muralla, 2005.

UPD VI – IMELSA, *Guía de gestión de la diversidad cultural y la convivencia*,
<http://www1.ocupacio.gva.es:8084/adient/mediateca/general/guia-didactica-de-Gestion-de-la-diversidad-cultural-y-la-convivencia.pdf>.

Fernando Relinque Medina eta Nidia Gloria Mora Quiñones, *Interculturalidad y gestión de la diversidad. El reto de la nueva sociedad*, Andaluziako Junta,

http://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/interculturalidad_gestion_diversidad.pdf.

UNICEF eta Peruko Hezkuntza Ministerioa, *La interculturalidad en educación*,

http://www.unicef.org/peru/_files/Publicaciones/Educacionbasica/peru_educacion_interculturalidad.pdf.

Guía metodológica de “Transversalización del enfoque de interculturalidad en programas y proyectos del sector gobernabilidad” a partir de la experiencia del Programa “Buen Gobierno y Reforma del Estado” del Perú,

<http://centroderecursos.cultura.pe/sites/default/files/rb/pdf/Guia%20metodologica%20de%20transversalizacion%20del%20enfoco%20de%20interculturalidad.pdf>.

Educació intercultural. Alumnat d'origen estranger, Generalitat de Catalunya, Hezkuntza Saila,

<http://xtec.gencat.cat/web/content/projectes/alumnat-origen-estranger/suport-linguistic-social/publicacions/quadern-SLS-educacio-intercultural.pdf>.

Educació intercultural. Projecte de convivència i èxit educatiu, setiembre de 2014, Generalitat de Catalunya, Hezkuntza Saila,

<http://xtec.gencat.cat/web/content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0063/905e9278-9ca1-4768-afb2-09c9c6288759/intercultural.pdf>

Gestio emozionala

Rafael Bisquerra, Bartzelonako Unibertsitateko Orientazio Psikopedagogikoko Taldea,

<http://www.rafaelbisquerra.com/es/educacion-emocional/objetivos-educacion-emocional.html>.

Adimen emozional eta sozialari buruzko hamar film,

<http://habilidadesocial.com/peliculas-inteligencia-emocional-y-social/>

Herritargo globala : www.kaidara.org

Intermón-Oxfam, *Centros educativos transformadores: ciudadanía global y transformación social*, Bartzelona: Intermón-Oxfam argit. 2012,

<http://www.kaidara.org/es/centros-educativos-transformadores>.

Intermón-Oxfam, *Pistas para cambiar la escuela*, Bartzelona: Intermón-Oxfam argit., 2009,

<http://www.kaidara.org/es/Pistas-para-cambiar-la-escuela>

Autorea:

Barabara Educació SCCL.

Koordinazioa:

Begoña Carmona

Herritargo Globalerako Hezitzaileen Sarea:

Hezkuntza-proposamen honetako edukiez aholkularitza eman eta jarraipena egiten du interneten diharduen Munduak Elkarlotuz-eko batzordeak, kide hauek osaturik: Pablo Cuenca, Santiago García, Esther Gutiérrez, Teresa Hernández, Flor López, Jordi Riera eta Arantza Zubizarreta.

Diseinua eta maketazioa:

Estudi Lluís Torres

Hizkuntz zuzenketa:

Albert Nolla

Ilustrazioa:

Espais Telemàtics

Itzulpena:

Karmele Hevia

Oxfam Intermón-en hezkuntza-proposamenari buruzko informazioa zabaltzeko

- Web: <http://www.oxfamintermon.org/es/que-hacemos/campanas-educacion/educacion/propuestas-educativas>
- Zatoz gurekin facebooken: "Herritargo globalera begirako hezkuntza" <https://www.facebook.com/Educar-para-una-ciudadan%C3%ADa-global-765403543496049/>
- Correo: educacion@oxfamintermon.org

Agerkari hau Creative Commons lizentziarekin gauzatu da

OXFAM Intermón